

Акт
лісопатологічного обстеження лісових насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України», що потребують проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів у 2025 році

26.11.2024р.

с. Геронимівка

Нами, начальником відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» ДОМАНЧУК Оленою, інженером – лісопатологом I категорії відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист» РУДЬ Раїсою, інженером – лісопатологом I категорії відділу нагляду та прогнозу ДСЛП «Херсонлісозахист» ВОВКОМ Володимиром, головним лісничим філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» СИДОРЕНКОМ Олександром, інженером охорони та захисту лісу філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» КОЗКОЮ Вадимом, лісничим Дахнівського лісництва БАСАРАБОМ Олександром, лісничим Свидівського лісництва КРАВЧЕНКОМ Юрієм, проведено 25 - 26 листопада 2024 року лісопатологічне обстеження насаджень філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія) з метою здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на загальній площі 348,5 га.

Таксаційна характеристика обстежених ділянок відповідно до Проектів організації та розвитку лісового господарства (таксаційний опис, відомості поквартальних підсумків) 2014 року, наведена в таблиці:

Лісництво (урочище)	Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	у тому числі площа, можлива для експлуатації	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності
						склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану, куб. метрів на 1 га	
Дахнівське	9	7	4,5		4,5	9Сз1Дз+Лпд	76	0,80	1Б	30	32	525	2
Дахнівське	9	8	5,5		5,5	7Сз2Дз1Лпд	61	0,90	1Б	29	28	465	2
Дахнівське	9	84	1,1		1,1	10Сз+Дз	43	0,60	1А	20	24	255	2
Дахнівське	16	8	20,0		18,5	10Сз	86	0,60	2	24	36	320	2
Дахнівське	16	11	12,0		12,0	10Сз+Бп+Дз	86	0,60	1	26	36	345	2
Дахнівське	21	17	2,0		2,0	6Сз(61)4Сз(76)	61	0,60	1А	23	28	300	2
Дахнівське	21	18	2,8		2,6	10Сз	61	0,60	1	22	28	280	2
Дахнівське	29	2	12,0		12,0	10Сз	86	0,50	2	23	32	255	2
Дахнівське	34	7	4,5		4,0	10Сз	61	0,80	1Б	27	32	480	2
Дахнівське	52	19	1,0		1,0	9Сз1Дз	81	0,60	1	27	32	360	2
Дахнівське	61	27	2,8		2,8	8Сз2Дз+Бп	71	0,80	1А	28	32	450	2
Дахнівське	62	2	0,6		0,6	10Сз	90	0,50	1	28	44	325	2
Дахнівське	62	5	3,5		3,5	10Сзк	59	0,80	1	21	28	325	2
Дахнівське	62	14	64,0		62,4	10Сз	67	0,80	1Б	28	36	503	2
Дахнівське	62	20	2,3		2,3	10Сз	57	0,80	1А	22	28	370	2
Дахнівське	62	21	1,1		1,1	10Сз	67	0,80	1	23	32	390	2
Дахнівське	62	22	0,4		0,4	8Сз2Бп	43	0,80	2	14	22	170	2
Дахнівське	63	23	2,1		1,4	10Сз+Дз+Гшм	76	0,70	1	26	32	405	2
Дахнівське	64	9	2,1		2,1	10Сз	66	0,80	1	24	30	420	2
Дахнівське	64	11	4,0		4,0	10Сз	85	0,60	1А	30	44	410	2
Дахнівське	64	16	1,9		1,9	10Сз+Дз	57	0,60	1Б	26	28	340	2
Дахнівське	65	1	1,6		1,6	10Сз	101	0,60	2	26	40	345	2

Дахнівське	65	4	16,0		16,0	10Сз	93	0,60	2	26	36	343	2
Дахнівське	65	5	2,2		2,2	10Сз+Дз	94	0,60	1	28	40	380	2
Дахнівське	65	7	0,6		0,6	10Сз	46	0,80	2	14	24	190	2
Дахнівське	91	7	5,5		4,7	8Сз(61)2Сз(41)	61	0,60	1А	25	28	315	2
Дахнівське	91	7	5,5	3	0,2	8Сз(61)2Сз(41)	61	0,60	1А	25	28	315	2
Дахнівське	110	12	7,0		7,0	10Сз	55	0,90	1Б	25	28	490	2
Дахнівське	110	19	7,6		7,6	7Сз2Дз1Бп+Гз	76	0,80	1А	28	40	465	2
Дахнівське	111	2	7,5		7,5	8Сз2Дз+Гз+Лпд	81	0,80	1А	28	36	480	2
Дахнівське	111	26	3,3		3,3	9Сз1Дз+Бп	73	0,80	1А	29	36	510	2
Дахнівське	111	29	9,0		9,0	10Сз	60	0,90	1Б	27	28	545	2
Разом по л-ву:			210,5		205,4								
Свидівське	1	5	6,8		6,8	10Сз	90	0,60	1	28	36	380	2
Свидівське	5	6	0,5		0,5	10Сз	101	0,50	1	29	40	330	2
Свидівське	6	2	6,6		6,6	9Сз1Дз	91	0,60	1	29	40	360	2
Свидівське	6	6	0,5		0,5	8Сз2Дз	65	0,60	1А	27	32	310	2
Свидівське	7	4	7,9	3	1,2	10Сз+Дз+Клг	86	0,50	1А	31	36	360	2
Свидівське	7	4	7,9		3,4	10Сз+Дз+Клг	86	0,50	1А	31	36	360	2
Свидівське	7	10	3,0		3,0	10Сз+Дз+Клг+Гз	76	0,60	1Б	31	36	410	2
Свидівське	46	19	12,0		12,0	7Сз3Дз+Бп	71	0,70	1А	26	34	320	2
Свидівське	46	25	11,0		11,0	9Сз1Дз	74	0,60	1А	28	32	360	2
Свидівське	47	12	33,6		33,6	5Сз4Дз1Бп	66	0,70	1	24	30	310	2
Свидівське	47	13	8,6		8,6	6Дз2Сз2Бп+Ос	65	0,80	1	23	28	350	2
Свидівське	48	16	2,1		2,1	4Сз5Дз1Бп	74	0,60	1	24	32	245	2
Свидівське	55	2	1,9		1,9	8Сз2Дз+Бп+Ос	84	0,70	2	24	32	320	2
Свидівське	55	3	49,0		49,0	7Сз3Дз+Бп	66	0,70	1	22	30	280	2
Свидівське	55	4	2,9		2,9	10Сз	86	0,70	1	25	32	390	2
Всього:			154,3		143,1								
Разом ВСР по Філії:					348,5								

З метою визначення причин виникнення патологічних процесів в лісових насадженнях Дахнівського та Свидівського лісництв філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» (далі – Філія), призначення в них заходів з поліпшення санітарного стану, було проведено лісопатологічне обстеження лінійним методом шляхом візуального обстеження стану дерев, керуючись Санітарними правилами в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555.

В результаті обстеження встановлено:

При лісопатологічному обстеженні хвойних насаджень у Дахнівському та Свидівському лісництвах Філії відмічено погіршення санітарного стану дерев в результаті глобальної зміни клімату, зокрема, потеплінням (засуха та відсутність опадів), у зв'язку із чим, склалися сприятливі умови для розповсюдження і розмноження хвороб лісу та стовбурових шкідників. На ділянках вказаних лісництв спостерігається всихання дерев хвойних порід, де будуть відібрані у вибірку санітарну рубку дерева IV - VI категорії санітарного стану.

У хвойних насадженнях вище зазначених лісництв відбираються у вибірку санітарну рубку дерева сосни звичайної IV – VI категорії санітарного стану: відмираючі, сухостійні, з

жовто – зеленою, яскраво – червоною та відсутньою глищею, з поваленими та зламаними в комелі сухостійними стовбурами та завислими на інших деревах, з нахилом нижньої та середньої частин стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, дерева з дугоподібно зігнутими стовбурами, з підірваною кореневою системою, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками. Переважаючими видами, що завдали найбільшої шкоди лісовим насадженням Філії є короїд верхівковий, короїд шести зубчастий, в меншій мірі - малий сосновий лубоїд, вусачі: сірий довговусий, кореневий коротковусий, рагій ребристий та златки. Вся пошкоджена стовбуровими шкідниками частина хвойних дерев уражена заболонною синьою гниллю дереворуйнівних грибів, які розвиваються в ходах комах у заболонній частині стовбурів. Посиніння деревини хвойних дерев пов'язане з патогенним грибом офіостомой.

Шкідливість комах і збудників хвороб проявляється у порушенні структури крон, частковій або повній втраті хвої, зменшенні приросту, зменшенні стійкості до дії вітру та інших чинників, погіршенні санітарного стану дерев або їхньої загибелі, впливі на генеративну сферу дерев, а також – на якість лісової продукції, зокрема деревини.

Одним із заходів зменшення небезпеки поширення стовбурових шкідників та хвороб лісу є вчасне проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

Оглянуті ділянки, де відмічено свіже групове всихання дерев сосни (IV - V категорії санітарного стану), пошкоджених стовбуровим шкідниками (короїдне враження), які занести в **Книгу обліку осередків хвороб і шкідників лісу як осередок верхівкового короїда: Дахнівське лісництво – квартал 63 виділ 23, квартал 65 виділ 7, квартал 111 виділа 2, 29.**

Слід відмітити ділянки в Дахнівському лісництві – квартал 9 виділа 7, 8, 84, квартал 16 виділ 8, квартал 65 виділа 4, 5 та у Свидівському – квартал 47 виділ 12, де присутні в невеликій кількості повалені сухостійні дерева VI категорії санітарного стану, із зламами в комелі, з локально та повністю відшарованою корою, із слідами пошкодження стовбуровими шкідниками.

Вагомою причиною погіршення стану соснових дерев та їх всихання на всіх обстежених ділянках Свидівського та Дахнівського лісництв є розмноження рослини – напівпаразита омели австрійської. Присутні соснові дерева, в яких крони понад 30 відсотків заселені омелою, відмираючі та загиблі - IV – VI категорії санітарного стану, із блідо – зеленою, червоною та відсутньою глищею, суховершинні, без приростів, з локальним відшаруванням кори, пошкоджені стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), які теж будуть відібрані в вибіркову санітарну рубку.

При огляді відмічаємо, омела австрійська, вкорінюючись в гілках соснових верхів, розрослась у вічнозелені напівпаразитні кулясті «кущі», отримуючи воду і мінеральне живлення від дерев, на яких живе, спричинила суттєве зниження енергії росту деревостану, є причиною зниження довговічності насаджень, призводячи до часткової або суцільної суховершинності й усихання дерев. Вона (омела) є одним із найлютіших ворогів зелених (здорових) соснових насаджень, яка здатна з часом знищити наймогутніше дерево.

Соснові ділянки по обстежених лісництвах обліковуються по Філії, як осередок омели австрійської із зазначенням в таксаційному описі. Але в **Книгу обліку хвороб та шкідників лісу занести ділянки, які відсутні в наявному осередку омели австрійської : по Дахнівському лісництву - квартал 9 виділ 8, квартал 34 виділ 7, квартал 61 виділ 27, квартал 62 виділа 14, 20, 21, 22, квартал 64 виділ 9, квартал 64 виділа 9, 16, квартал 91 виділ 7, квартал 110 виділ 12, квартал 111 виділа 26; по Свидівському лісництву - квартал 46 виділ 19, квартал 47 виділ 13 (дубова ділянка, де в складі є сосна, вражена омелою), квартал 55 виділ 2.**

Відповідно «Санітарних правил в лісах України» - «дерева з рослинами-напівпаразитами (омелою) III-VI категорій санітарного стану підлягають вирубковому вирубуванню».

У хвойних насадженнях Свидівського лісництва – квартал 47 виділ 12, квартал 46 виділ 19, квартал 55 виділ 3, при огляді повалених дерев, під корою виявлено ризоморфи опенька осіннього (*Armillaria mellea*), також на даних ділянках наявні плодові тіла опенька осіннього. Явною ознакою хвороби (коренева гниль) є ризоморфи під корою на стовбурах та вихід плодових тіл опенька осіннього, що й було виявлено на момент обстеження на вказаних ділянках.

Зараженню ростучих дерев сприяє засуха, пошкодження шкідниками та різними хворобами. У результаті дії гриба розвивається біла гниль корозійно – деструктивного типу коренів і

окоренкової частини стовбура, коріння при цьому згнивають повністю, а на стовбурі утворюється заболонна біла гниль з чорними лініями, від якої уражені дерева гинуть. Опеньок осінній дуже поширений і шкідливий.

По Філії занести в Книгу обліку хвороб та шкідників лісу як осередок опенька осіннього вище зазначені ділянки Свидівського лісництва.

У Дахнівському лісництві квартал 62 виділ 5 обліковується осередок кореневої губки, де спостерігаються наявні ознаки, характерні для кореневої губки - це групове всихання з випаданням дерев, галявини, що оточуються дуже ослабленими всихаючими деревами з ажурними кронами, короткими пагонами з блідо - зеленою хвоєю у вигляді пучків, з окорованою нижньою частиною стовбурів, пошкодженими стовбуровими шкідниками (короїди, вусачі, златки), з нальотом чорно-коричневого кольору.

В результаті враження кореневими гнилями, деревостани втрачають свою механічну стійкість, звідси і вітровальні дерева. Коренева губка викликає строкату, корозійну, ядрову, кореневу і комлеву гниль, відшарування кори в нижній частині стовбура.

При лісопатологічному обстеженні на всіх соснових ділянках виявлені поодинокі дерева з ранами раку - сірянки, які розташовані в середній і верхній частині стовбурів під кронами, що призвело додатково до сильного ослаблення дерев, на яких спостерігається зрідження крони із жовто - зеленою та червоною глицею, суховершинність, відсутність приростів. Є рани витягнутої форми, кора на ранах відшаровується, живиця, яка виділялась із зруйнованих смоляних ходів, засохла в повітрі. У вибірково санітарну рубку відбиратимуться дерева, коли рана охоплює понад 1/2 периметра стовбура в нижній частині (нижче середини) крони або всохло понад 1/2 крони.

Пошкоджені насадження є небезпечними об'єктами розповсюдження осередків вторинних шкідників та хвороб лісу в суміжних насадженнях. Важливим є оперативне вилучення свіжозаселених короїдами хвойних дерев з насаджень для зменшення чисельності шкідливих комах.

Слід зазначити, що в багатьох обстежених ділянках Дахнівського та Свидівського лісництва базовим лісовпорядкуванням призначені вибірково санітарні рубки.

По Дахнівському лісництву - ділянки в кварталі 29 виділі 2, по Свидівському - квартал 1 виділ 5, квартал 5 виділ 6 лісовпорядкуванням зазначені мінусовими насадженнями.

По Свидівському лісництву квартал 7 виділа 4, 10 та Дахнівському - квартал 29 виділ 2, квартал 62 виділа 2 дотримуватись слабкої інтенсивності виборки дерев сосни у вибірково санітарну рубку, щоб повноту насаджень не понизити нижче допустимої.

На обстежених ділянках, які відносяться до рекреаційно - оздоровчих лісів, у вибірково санітарну рубку будуть відібрані дерева, уражені раковими хворобами лише IV та V категорії санітарного стану лісів згідно «Санітарних правил в лісах України».

Таким чином, в обстежених насадженнях Філії будуть відібрані у вибірково санітарну рубку дерева, пошкоджені стовбуровими шкідниками та хворобами лісу, а саме:

- дерева хвойних порід IV - VI категорій санітарного стану, пошкоджені комплексом стовбурових шкідників: короїдами (верхівковим та шестизубчастим, малим сосновим лубоїдом), вусачами (сірим довговусим, рагієм ребристим, кореневим коротковусим), златками;
- соснові дерева в осередку опенька осіннього (кореневі гнилі);
- дерева хвойних порід в осередку кореневої губки;
- дерева сосни, на яких понад 30 відсотків крони заселено омелою австрійською;
- дерева IV - VI категорії санітарного стану, вражені раком - сірянкою, підлягаючі вибірковій санітарній рубці.

Характер всихання насаджень поодинокий та груповий. Тип всихання - різкий та поступовий.

При проведенні вибірових санітарних рубок у насадженнях філії «Черкаське лісове господарство» ДП «Ліси України» залишати дерева, які виконують важливі біоценологічні функції та слідкувати, щоб зменшення повноти насаджень не було нижче встановленого показника повноти.

ДСЛП «Херсонлісозахист» рекомендує лісовій охороні Філії здійснювати моніторинг за поширенням шкідників лісу та весною проводити наземні біологічні заходи боротьби із шкідниками лісу, а саме розвішування гнізд для птахів.

Висновок:

1. В насадженнях, пошкоджених стовбуровими шкідниками та вражених хворобами лісу, з метою недопущення розмноження та розповсюдження у прилеглих насадженнях стовбурових шкідників, хвороб лісу, провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів із застосуванням найефективніших методів та технологій, враховуючи стан насаджень, особливості розвитку шкідників.
2. З метою поліпшення санітарного стану лісів, обстежені насадження потребують проведення **вибірково санітарної рубки на загальній площі 348,5 га.**
3. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів здійснювати з дотриманням вимог «Санітарних правил в лісах України», затверджених постановою КМУ від 27 липня 1995 року № 555.

Акт складений в 3 примірниках.

Додаток: фотоматеріали

Начальник відділу діагностики ДСЛП «Херсонлісозахист»

Олена ДОМАНЧУК

Інженер – лісопатолог I категорії відділу діагностики
ДСЛП «Херсонлісозахист»

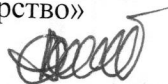
Раїса РУДЬ

Інженер – лісопатолог I категорії відділу нагляду та прогнозу
ДСЛП «Херсонлісозахист»

Володимир БОВК

Головний лісничий філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Олександр СИДОРЕНКО

Інженер ОЗЛ філії «Черкаське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

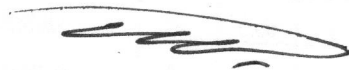

Вадим КОЗКА

Лісничий Дахнівського лісництва

Олександр БАСАРАБ

Лісничий Свидівського лісництва

Юрій КРАВЧЕНКО